

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.135

27.4.2023.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 134. sednice Komisije za žalbe, održane 27.4.2023. godine u 18 sati u prostorijama Saveta za štampu

Prisutni članovi Komisije: Tamara Skrozza, Jelka Jovanović, Olivera Milošević, Nadežda Budimović, Vlado Mareš, Dragan Đorđević, Vida Petrović Škero, Zlatko Čobović i Jelena Petković

Odsutni članovi Komisije: Snežana Andrejević i Filip Švarn

Ostali prisutni: Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

- 1.Razmatranje žalbe Zorice Arsić na tekstove objavljene na portalu „Rešetka“
- 2.Razmatranje žalbe Udruženja građana „Lekari i roditelji za nauku i etiku“ na tekst objavljen u dnevnom listu „Kurir“ i na portalu „Kurir.rs“
- 3.Razmatranje žalbe dr Valentine Arsić Arsenijević na tekstove objavljene na portalu „Kurir.rs“
- 4.Razmatranje žalbi Inicijative „Za tebe #važno je“/Pokreta za mentalno zdravlje i Mreže za izveštavanje o različitosti/ Udruženja „Patrija“ zbog teksta objavljenog na portalu „Direktno.rs“

1.Zorica Arsić podnela je žalbu zbog dva teksta koja se bave time da je muškarac pucao sebi u glavu i to iz njenog pištolja. U tekstovima su, kako je navela, iznete brojne neistine, autor teksta se bavi njome, a ne muškarcem koji je verovatno pokušao da se ubije, iako ona nema nikakve veze sa tim događajem. U toku diskusije, Vida Petrović Škero je istakla da je u ovom slučaju reč o klasičnoj zloupotrebi medija za lične sukobe koji se dešavaju na Radan planini, kao i da u obrazloženju odluke treba obavezno naglasiti da je, suprotno tvrdnjama advokatice, žalba podneta blagovremeno i Komisija može da odlučuje o oba teksta. Olivera Milošević je podsetila da je, po monitoringu Saveta, pretpostavka nevinosti najčešći prekršaj Kodeksa, ali da je portal, u ovom slučaju, otišao i korak dalje, jer se žaliteljka tereti za ozbiljno krivično delo bez ikakvih dokaza, na osnovu neke „istrage“ koju vodi sam portal, a koja je verovatno inspirisana ličnim motivima. Posebno je šokantna njena fotografija sa puškom, kojom se na perfidan način čitaocima sugerise da nije nemoguće ono što se insinuiira u tekstu, rekla je i

dodala da je tekst školski primer kako novinari ne smeju da rade. Jelena Petković je naglasila da je novinar dužan da ima tri nezavisna izvora koji bi potvrdila informaciju i da, zbog toga, jedan sagovornik, koji se nudi kao izvor, nije dovoljan, dok se fotografijom perfidno ukazuje na njenu navodnu krivicu. Kao ilustraciju načina na koji je tekst napisan, citirala je deo u kojem se kaže; „naš izvor iz policije navodi da je sam sebi pucao u glavu. Ipak...“ i navela da je sigurna da i novinar koji je napisao ovo zna da se tako ne radi, ali da nije dovoljno odgovoran da shvati koliku težinu sve ovo ima. Nadežda Budimović je rekla da njoj ovo liči na organizovanu hajku, te da ne misli da je problem samo u neznanju i nerazumevanju. Na to upućuje i prilog koji je poslat uz odgovor na žalbu, iz kojeg se vidi da se pred Upravnim sudom vodi neki spor oko vlasništva, i zato se stiče utisak da je to razlog za prljavu kampanju „Rešetke“ koja stalno ponavlja iste stvari, kroz navodna pitanja meštana „šta ona radi“ i „zašto to neko ne proveriti“. Vlado Mareš se saglasio sa ovim, naglašavajući da su ovakvi tekstovi „naš profesionalni poraz“ i da ga je stid zbog toga. Rekao je da se malo raspitao i da je reč o poznatoj ženi, koja je „pojedinaac u jurišu“ koji se sukobljava sa šumokradicama i sličnim osobama, i da zbog toga očigledno nekome smeta. Verovatno i onima koji nameravaju da tamo grade vikend naselje. Komisija je, nakon rasprave, jednoglasno odlučila da su prekršene tačke 2 i 5 poglavlja I i tačka 1 poglavlja VII.

2. i 3. Komisija je vodila objedinjenu raspravu o žalbama LRNE i Valentine Arsić Arsenijević, s obzirom na to da se deo njene žalbe odnosi i na tekst na koji se žalilo udruženje. Dr Arsić Arsenijević se, sem toga, žalila na još tri teksta iz 2021. godine. U oba slučaja podnosioci žalbe su naveli da su prekršene brojne tačke iz poglavlja Istinitost izveštavanja, Odgovornost novinara, Novinarska pažnja i Poštovanje privatnosti Kodeksa novinara Srbije. Vlado Mareš je u raspravi rekao da u ovim tekstovima ne vidi nikakvo kršenje Kodeksa, da se dr Arsić Arsenijević već žalila dva, tri puta, ali da bi trebalo poručiti i njoj i ostalima da Komisija nije adresa za vraćanje dve godine unazad, u vreme epidemije, kad je goreo sukob između „vaksera“ i „antivaksera“, jer je, sve i da hoće, to nemoguće raditi iz današnje perspektive. Vida Petrović Škero se saglasila sa tim da je sad već postaje „tradicija“ da se, čim neko izrazi kritiku, odmah traži zaštita prava. Navela je da je ovde reč o zloupotrebi Saveta od ljudi koji hoće da dokažu da ne može na takav način da se diskutuje, što bi trebalo da je normalno. Sloboda govora podrazumeva da se čuju i drugačija mišljenja, a u ovom slučaju ona dolaze od struke. Rekla je da je nju najviše zaintrigiralo to što žalioci istovremeno kažu da je ivermektin lek u u fazi ispitivanja pa može da se koristi, a to što su vakcine u fazi ispitivanja im je znak da nešto nije u redu. To ugrožava pravo javnosti da zna da postoje različita mišljenja. Stručnjaci su rekli šta misle o knjizi koja je javno objavljena. Zato u ovom slučaju nema kršenja Kodeksa, a posebno u drugoj žalbi gde se, nakon poslednjeg teksta, traži zaštita za nešto što je bilo pre dve godine. Takođe u obrazloženju treba naglasiti da Komisija ne utvđuje šta je istinito, jer to nije još ni nauka utvrdila, već samo da li je bilo kršenja Kodeksa. Da je „Kurir“ postupio u skladu sa Kodeksom ocenio je i Zlatko Čobović i dodao da žalioci, ne samo da postavljaju pitanje kompetentnosti novinarke, nego i pitanje da li je doktor koji ih kritikuje autorizovao intervju. Objasnio je da novinar može da prihvati zahtev za autorizacijom, ali da je to odnos između novinara i osobe koja je intervjuisana i da time ne može da se bavi treća strana, neko ko čita taj intervju. Jelena Petković je rekla da su podnosioci žalbe svojom peticijom stavili određenu temu u javni prostor i normalno je da će novinari dalje time da se bave, da će se o tome diskutovati i da će se iznositi i suprotna mišljenja i da misli da je bio dobar pristup novinarke koja je dala stručnjaku da odgovori na tu peticiju koju je za kratko vreme potpisalo oko šest hiljada ljudi.

Kad je reč o Vajber grupi, ponovila je ono na šta je ukazala i prilikom rasprave na jednu od prethodnih žalbi dr Arsić Arsenijević - ako je reč o grupi koja okuplja 11 hiljada ljudi, ne može se govoriti o zaštiti privatnosti onih koji u njoj daju savete. Komisija je, nakon toga, u dva odvojena glasanja odlučila jednoglasno da nije bilo prekršaja Kodeksa novinara Srbije ni u tekstu na koje se žalilo udruženje LRNE, ni u jednom od tekstova na koje se žalila Valentina Arsić Arsenijević.

4. Četiri udruženja podnela su dve odvojene žalbe zbog teksta, kojim se, po njihovom mišljenju, psihijatrijski bolesnici, bez ikakvog osnova i ograde, osuđuju za nasilne zločine i time dodatno stigmatizuju i diskriminišu. Jelka Jovanović je rekla da su ovakvi tekstovi veoma sporni i nedopustivi, a da odgovor redakcije pokazuje da oni ne razumeju uopšte suštinu novinarstva. Olivera Milošević je naglasila da je „sramno svaljivanje krivice na sagovornika“, koji nije ni kompetentan za tu temu. Ukazala je i da nije tačno ono što se tvrdi u odgovoru na žalbu – da su samo citirali sagovornika i da ništa sami ne tvrde, jer u uvodnom delu iznose neke statističke podatke i sami tvrde da psihijatrijski bolesnici „slobodno šetaju“ i sve češće nekoga napadnu ili ubiju. Jelena Petković je rekla da je ovo „primer kako ne treba raditi, od naslova, do poslednje tačke“. Sagovornik može da kaže šta hoće, ali o tome šta će biti objavljeno odlučuje novinar, odnosno urednik i to bi novinarima moralo da bude jasno. Nadežda Budimović je rekla da misli da je, sem predloženih, prekršena i tačka Kodeksa koja se odnosi na slepo verovanje sagovorniku. Istakla je da tekst nije intervju, kako navode u odgovoru, a da je posebno opasno što se u tekstu manipuliše ciframa, jer statistiku koji su oni naveli nije moguće napraviti, čime su obmanuli čitaoce. Tekst je toliko diskriminatoran da je veliko pitanje ko će se nakon toga odlučiti da potraži lekarsku pomoć. Vlado Mareš je rekao da je zadovoljan što je Komisija dobila ovakvu žalbu, da je čak i ovaj tekst doneo nešto dobro, jer je o ovoj temi važno govoriti, pošto je to nešto o čemu se ćuti. Bilo bi dobro da medij koji je ovako pogrešio sada napravi seriju tekstova o toj temi i o tome kako žive ti ljudi. Vida Petrović Škero je rekla da je tekst veoma neprofesionalan i da se ovoj temi ne može pristupiti na ovakav način da naslov bude „psihijatrijski bolesnici haraju Srbijom“, jer bi to značilo da nemamo sistemsko rešenje, da nemamo ni lekare, ni bolnice... Takođe, poseban problem je što ljudi koji su bili u takvoj situaciji da potraže lekarsku pomoć, mogu kasnije, da imaju problema da dobiju posao ili starateljstvo nad decom. Ovakav način pisanja zato ne samo da širi diskriminaciju, nego i sprečava ljude da potraže pomoć. Dragan Đorđević se saglasio sa tim da je Kodeks prekršen, počevši od tvrdnje da stotine hiljada „hara Srbijom“ i saglasio se i sa Vladom Marešom da bi tema trebalo da bude kakvi su uslovi u psihijatrijskom ustanovama. Jelka Jovanović je rekla da se uopšte ne slaže sa Maraševom ocenom da treba o tome pisati, pa makar i ovako, jer je ovo najgori mogući način da se o tome piše, reč je o dosta čitanom portalu, tema je veoma osetljiva i mora se mnogo voditi računa o tome na koji način se piše. Vlado Mareš je rekao da je malo revativizovao jer tekst nije upućen ni na koga direktno, za razliku od prve žalbe o kojoj je Komisija raspravljala. Komisija je, po okončanju diskusije, jednoglasno odlučila da su prekršene tačka 5 poglavlja IV i tačke 2 i 4 poglavlja V.

Sednica je završena u 18.55 sati.

Zapisnik vodila

Predsedavajuća

Gordana Novaković

Tamara Skrozza